

501
C41

HET
LEVEN EN DE LOTGEVALLEN

VAN
JACOBUS MARTINUS BALJEE,

IN LEVEN
RAAD VAN NEDERLANDS INDIE,

WELKEER
Voedsterling en later Weldoener en Behouder

VAN HET
NIEUWE STADS-WEESHUIS TE LEEUWARDEN.

UIT ROETE BESCHIEDEN EN OVERLEVERINGEN
OPGEMAAKT, DOOR

W. EEKHOFF.

LEEWARDEN,
G. T. N. SURINGAR.
1835.

Bijlage C.

Levensschets

van

JACOBUS VAN DER STEEGE.

JACOBUS VAN DER STEEGE is in October 1746 geboren te *Leeuwarden* in het huisje op den hoek van de Slotmakersstraat en Speelmansstraat (Wijk I. N°. 294), waarin zijne moeder, *GRISKE BRUINS*, oude kleederen en uitdragerijen verkocht. Zijn vader, *YDE VAN DER STEEGE*, was *Procureur-Postulant* bij het Geregte van *Leeuwarden*, doch behartigde zijne zaken zoo slecht, dat ik in het *Stads-Resolutieboek* zelfs aangeteekend vond, dat hij in 1763 voor zes weken-, en in 1765 voor zes maanden, uit hoofde van onbetamelijk ja zelfs slecht gedrag enz., in de praktijk werd geschorst. Deze ergerlijke levenswijze niet verlatende, vond zijne vrouw zich zelfs verplicht hem voor eenigen tijd op het Blokhuis ter verbetering vast te laten zetten. Bij zoodanige bedroevende huisselijke omstandigheden was het een wezenlijk geluk voor *JACOBUS*, dat hij in den goedhartigen Kolonel *PARS* een' leermeester vond, die zich zijner belangen aantrok. De vorderingen, welke hij onder deszelfs opleiding in de Heelkunde maakte, en de ijver voor zijn vak deden *PARS* ten sterkste aandringen, dat hij, daar der ouderen vermogen dit scheen toe te laten, zich meer bepaald en geheel op de Geneeskundige studiën zoude toeleggen. Hij koos de Hoogeschool te *Groningen*,

werwaarts hij in 1767 vertrok, daar toch zijne geboorteplaats, uit schaamte over het gedrag zijns vaders, wiens schande den zoon het meest moest krenken, weinig aantrekkelijks voor hem had behouden.

Zijne studien, vooral onder de leiding en de gunst van den grooten PETRUS CAMPER voleindigd hebbende, zette hij zich te *Groningen* als Med. Doctor en Chirurgijn neder, en hnwde kort daarop, na veel tegenstands, met Mejuffer HENDERIKA STRUYCK, de dochter van wijlen den Kapitein P. L. STRUYCK en Vrouwe THEODORA WILHELMINA VAN HULST: — en waren deze echtelingen een paar, zoo welgemaakt en schoon als zelden werd gevonden.

De aanleiding tot zijne fortuin had hij aan een bijzonder toeval te danken. De zoon van den geachten Leenwarder Raadsheer D^r. QUIRYN DE BLAU, HIERONYMUS, studeerde te *Groningen*. Het zijne willende toebrenge tot de vreugdebedrijven op den verjaardag van den Prins-Stadhouder (8 Maart 1772), had de jonge DE BLAU op den avond van dien dag zijne zakken met een aantal vuurwerken wèl voorzien. Naanwelijks bij de Waag op de Grootte Markt gekomen, ziet hij zich eenaklaps geheel door het vuur omringd; — enkele vonken, in zijne zakken gevallen, zijn genoeg om zijne zwermers vuur te doen vatten, — en de ongelukkige wordt, als slagtoffer dezer feestvreugde, van den grond opgenomen, en door de verbazende kracht van het ontvlamde buskruid, die hem aangreep, eenige huizen ver, deerlijk verbrand, ter aarde geworpen. 't Zij dat VAN DER STEEGE zich bij dit verschrikkelijk voorval bevond, 't zij dat men dadelijk zijne hulp, als in de nabijheid wonende, inriep — de jongeling werd als levenloos en bijna verpletterd opgenomen en in de woning van VAN DER STEEGE (in de Guldenstraat) gebragt. Al zijne krachten spande hij in, om den ongelukkige verzachting te bezorgen, te verplegen en bij het leven te bewaren: — dan al zijne aangewende moeite was vruchteloos, daar de

jongeling na verloop van eenigen tijd in het bijzijn zijns diepbedroefden vaders overleed (2).

Hoe beklagenswaardig deze ramp ook zijn mogt, zij had voor VAN DER STEEGE belangrijke gevolgen. De zorg en de ijver, welke hij aan den zoon had bewezen, waren den vader onbetaalbare, hoezeer dan ook vruchteloze, pogingen geweest. Toen VAN DER STEEGE nu den Heer DE BLAU zijn voornemen te kennen gaf, om, uit hoofde van zijne geringe praktijk in *Groningen*, zijne fortuin in de *Indië* te willen zoeken, toen achtte hij zijne erkentenis niet beter te kunnen betuigen, dan door hem (even als de Hoogleraar CAMPER en anderen) zeer gunstige aanbevelingsbrieven aan zijne betrekkingen en aan den Gouverneur-Generaal VAN DER PARRA te *Batavia* mede te geven. Behalve de belooningen aan hem geschonken, bezorgde hij hem tevens eene bediening als Onder-Koopman op een' Oostindie-vaarder, waardoor hij zich met zijne vrouw kosteloos naar *Java* zag overgescheept (3).

Al spoedig na zijne aankomst te *Batavia* zag VAN DER STEEGE zich tot Verbandmeester in het Binnen-Hospitaal, in 1780 tot Binnen-regent van het Buiten-

(2) Onder den titel van *Twee Brieven van den Wel-Edelen Gestrengen Heer en Mr. QUIRYN DE BLAU aan zijne Echtgenooten. Wegens het verlies van hunnen zoon*, zijn door de Franeker Hoogleraren EV. WASSEBERGH, G. COOPMANS en W. DE LILLE een Latijnsch en twee Nederduitsche verzen uitgegeven (*Franeker*, 1772.), welke laatste, benevens eene vertaling van J. DE RHODAS' *Lijkgedigt* mede voorkomen in de *Nieuwe Honig-Bije*, III dl. bl. 108-133 (*Leeuwarden*, bij G. TARSLING, 1784.).

(3) Onder eenige mededeelingen, welke ik, dankbaar, van de familie-betrekkingen van VAN DER STEEGE heb ontvangen, bevreemdt het mij ook deze te vinden, dat hij vóór zijn vertrek naar *Oost-Indië* te *Enkhuisen* zoude gepraktiseerd hebben.

Hospitaal en daarna tot Chirurgijn-Majoor in het Compagnies Hospitaal aangesteld. Bovendien kreeg hij weldra eene uitgebreide praktijk, daar zijne diensten zoo zeer gezocht werden, dat BALJES van hem getuigde, dat hij in de stad als een der beste en kundigste Geneesheeren bekend stond. Bijzonder steeg hij in de gunst der ingezetenen door zijne bemoeijingen om de Inenting te *Batavia* in te voeren en algemeen te maken, hetwelk hem ook bij uitnemendheid gelukte, daar hij van den slaaf tot den hoogen ambenaar, van niemand hoegenaamd voor deze kunstbewerking eenige belooning vorderde. Zijne denkbeelden daaromtrent en aansporingen ter behartiging van het werk der Inenting heeft hij medegedeeld in twee Berigten van zijne hand: *Nopens den aart der kinderziekte en derzelve Inenting*, welke voorgelezen zijn bij het Bataviaasch Genootschap der Kunsten en Wetenschappen, waarvan hij reeds vóór 1780 *Dirigerend Lid* was geworden, en in het 1° deel van welks *Verhandelingen* (*Rotterdam*, 1781, bl. 71 en 333.) beide zijn gedrukt. Ook schijnt hij een sterk voorstander van het Magnetismus geweest te zijn, dewijl in dit zelfde deel (bl. 110) eene gelijke Voorlezing voorkomt: *Over de Proefnemingen, met den door kunst gemaakten Magneset*. — Zijn grootste aanzien verkreeg hij, volgens de algemeene overlevering, door de genezing van de Koningin van *Bantam*, van eene voor ongeneeslijk gehoudene kwaal; en hare dankbaarheid daarvoor was zoo groot, dat zij de met edele gesteenten versierde kroon van haar hoofd nam en die op het hoofd van MEVROUW VAN DER STEEGE plaatste, en hem met aanzienlijke geschenken begiftigde.

Bestendig in aanzien klimmende, zag hij zich eindelijk tot Lijfarts van den Gouverneur-Generaal ALTING, met wien hij en zijne vrouw zeer gemeenzaam verkeerden, benoemd. Hij vergat echter zijne verpligting aan zijnen leermeester CAMPER in het belang der wetenschappen niet, vermits hij aan dezen zeer belangrijke

bijzonderheden uit het Oostersche dierenrijk, als onder anderen een' rhinoceros, een' buitengewoon grooten aap en krokodil, ten behoeve van zijn Museum van Natuurlijke Historie overzond, gelijk de Beschrijving daarvan vermeldt (4). Eenige jaren later werd ook hij vereerd met de benoeming van Mededirecteur van de Maatschappij der Wetenschappen te *Haarlem*.

Na een zestienjarig verblijf in *Indië* keerde VAN DER STEEGE in 1789 naar het Vaderland terug, hebbende zich gedurende dien tijd, volgens het gezegde van een' zijner vrienden, een sommetje van vijf à zestehalf *millioen* gulden overgespaard. Met alle Oostersche pracht en luister kwam hij weder in *Groningen*, waar hij overal de blijken van zijnen rijkdom ten toon spreidde, en waar men reeds begonnen was met het zoo prachtige huis (in de Boteringe-straat) te bouwen, hetwelk, later door den Gouverneur dier Provincie bewoond, dier stad tot geen gering sieraad verstrekt. Zijn ouderlijk huisje te *Leeuwarden* versmaadde hij nogtans niet: hij bleef voor deszelfs bestaan zorgen, en bezocht het jaarlijks.

De groote onaangenaamheden; waarin hij zich ten gevolge van huisselijke omstandigheden zag gewikkeld, — het overlijden van zijne vrouw, — de gevolgen van de omwenteling van 1795, waardoor hij ook als Municipaal van *Groningen* in staatsbetrekkingen kwam, — het verlies van zijn schoon huis, dat hij ter bewoning van een' Fransch Generaal moest afstaan, — de vermindering van achting wegens een gedrag, dat hier niet gelijk in *Oost-Indië* zonder verlies van eer werd geduld, — deze waren zoovele oorzaken, waarom hij *Groningen*

(4) Zie Jo. MULDER *Oratio de meritis Petri Camperi in Anatomiam comparatam, cum Annotat. biogr. et literar., atque Descriptio Musei Camperiani.* (Gron. 1808, 4°), fol. 55, 91 et 96.

verliet, en het Buitengoed *Stadwijk* aan den Amstel betrok, waar hij, in de nabijheid der woelige Hoofdstad en hare vermaken, zijne vrije levenswijze meer ongehinderd konde voortzetten. Kort daarop tot Lid en daarop tot (rondgaanden) President der Nationale Vergadering verkozen en in Mei des jaars 1800 tot Lid van den Raad der Aziatische bezittingen en etablissementen, mede te 's *Gravenhage* vergaderende, benoemd, mogt hij nog verscheidene jaren de vruchten van zijne fortuin met volle teugen genieten, totdat hij in 1811 overleed: — wegens zijne onderhoudende minzaamheid en gastvrijheid bij velen geprezen, om zijne zachtheid en nederigheid bij anderen geacht, maar inzonderheid om zijne onbekrompene weldadigheid als *den vriend der ongelukkigen* door allen vereerd.

